

Inhoud

	Voorwoord	7
1	Contrasterend en confronterend	9
2	Als Jezus er toch niet was	20
3	Een nieuw gebod	31
4	Let op je tijd	43
5	De christelijke hoop	50
6	Bekeringsleven	61
7	Slik niet alles voor zoete koek	72
8	Liefde voert het hoogste woord	81
9	De boom en zijn vruchten	95
10	De kracht en betekenis van gebed	109
11	De waarheid in liefde zeggen	123
12	Schaap en bok in één hok	136
	Literatuur	151

Contrasterend en confronterend

1 Johannes 1:1-4

Wie is Jezus?

Het is ronduit schokkend dat het Evangelie zo verschillend wordt uitgelegd en verstaan. Of moeten we zeggen: wordt misverstaan?

Daarbij gaat het niet over onbeduidende zaken. Over vragen zoals: ‘Zat er één of zaten er twee blinden langs de weg naar Jericho?’ Wezenlijke verschillen raken altijd het hart van de Schrift, het Evangelie van Jezus Christus. Dat is heel confronterend.

Wanneer hebben wij de bijbelse boodschap begrepen? Als we er Jezus Christus in gevonden hebben, zoals Hij van God gegeven is (o.a. 1 Kor. 1:30). Zonder Hem kunnen we nooit voor God bestaan.

Nu gaat het er natuurlijk om dat het Evangelie in mij uitwerkt wat God ermee bedoelt: geloof, hoop en liefde, vergeving van mijn zonden, bekering, vernieuwing van het hart, levensheiliging.

Dus is het antwoord op de vraag Wie Jezus voor mij is, tegelijkertijd ook het antwoord op de vraag of ik het Evangelie begrepen heb. Of ik in Jezus de onbevattelijke liefde van God richting zondaren zie.

Een mooi voorbeeld daarvan is de Samaritaanse vrouw (Joh. 4). Aandachtig naar Hem luisterend, ontdekt ze steeds meer in Hem. Eerst was Hij voor haar gewoon een Jood. Toen een bijzondere Jood. Vervolgens een Profeet en ten slotte is Hij voor haar de Messias. Zo verging het ook de discipelen. Dagelijks gingen ze met Hem om. Zo verdiepte zich hun kennis van Hem. Als Jezus hun op een dag vraagt Wie Hij voor hen is, antwoordt Petrus: 'U bent de Christus, de Zoon van de levende God.' En later is het Thomas die in aanbidding uitroept: 'Mijn Heere en mijn God.' Dat is nu precies het punt dat in het geding is: het 'Zoon van de Vader zijn' van Jezus. Johannes grijpt zijn pen omdat de eer van God, het werk en de Persoon van Jezus Christus en het heil van de gemeente gevaar lopen.

Ontrafelen

De eerste vier verzen vormen als het ware 'het voorwoord'. Ze zijn een korte inleiding op, of samenvatting van datgene wat straks uitgebreid aan de orde komt.

Gemakkelijk is dat inleidende voorwoord niet. Het is een complexe zin, waarin Johannes de verschillende thema's die hij onder de aandacht van zijn lezers brengt, kort noemt.

Thema's, meervoud dus. Drie in getal, maar niet zo dat ze helemaal los staan van elkaar. Ze versterken elkaar, ze grijpen in elkaar.

Wie de tekst ingewikkeld vindt moet hem in stukjes knippen, zodat het geheel beter te overzien is. Probeer vooral het thema te ontdekken en datgene vast te houden wat Johannes aan de orde stelt. Vers 2 is een tussenzin. In vers 3 pakt Johannes de draad van zijn betoog weer op. Wat wil hij de lezers duidelijk maken? Dit: Jezus Christus is gekomen in ons vlees. Daarin ook heeft Hij geleden. Er was geen andere weg tot onze redding.

Het gaat over een gebeurtenis in het verleden, maar die van blijvende betekenis is; dus ook voor ons in het hier en nu!

Dat Johannes daar zo uitgebreid op ingaat heeft een reden. Het geloof van de jonge Kerk wordt bedreigd door dwaalgeesten die een ander evangelie verkondigen.

Vermoedelijk schrijft Johannes deze brief vanuit Efeze, waar hij na de verwoesting van Jeruzalem in het jaar 70 zal zijn terechtgekomen. In die gemeente heeft ook Paulus enige tijd gewoond en gewerkt. Bij zijn vertrek heeft hij gewaarschuwd voor 'wrede wolven', die azen op de kudde. 'En uit uw midden zullen mannen opstaan die een verkeerde leer brengen en afval zullen veroorzaken.' (vrij naar Hand. 20:29,30) Ze zijn ook gekomen. Kort en bondig gezegd ontkennen die dwaalgeesten Kerst, Goede Vrijdag en Pasen.

Ze willen niets weten van een Jezus Die aan een kruis gehangen heeft om onze schuld te betalen. Hoe kwamen ze daar bij? Omdat ze overgevoelig waren voor het Grieks-filosofisch denken. Jezus was voor hen niet meer dan een wijsheidsleraar Wiens lessen vooral ter harte genomen moeten worden. Maar dat Hij Zich zou hebben laten besmeuren met onze zonden, dat Hij met de misdadigers is geteld geweest ... Als dat toch niet waar zou zijn geweest ... Er zou geen zaligheid zijn voor u, jou en mij! De dwaalgeesten snijden het hart uit het Evangelie, ook al hebben ze hun mond vol van Jezus. Welke Jezus eigenlijk? Johannes noemt hen verderop antichristenen! Dat is scherp, maar niet te scherp. Het zijn religieuze oplichters. Het is 'kanselgeboefte'. Je wrijft je ogen uit als je leest in het Nieuwe Testament en in de geschiedenisboeken van de Vroege Kerk welke ketterijen toen al rondgingen.

Brief of preek?

Vergelijken we de brieven van Johannes met andere brieven in het Nieuwe Testament, dan vallen al direct enkele verschillen op. De gebruikelijke brieftaanhef ontbreekt. De geadresseerden worden niet genoemd; de afzender blijft onduidelijk. Ook is de slotzin zoals we die kennen uit de brieven van Paulus, afwezig. Johannes' brief lijkt dan ook eerder op een korte verhandeling of preek dan op een brief.

Hij valt gelijk met de deur in huis. Johannes heeft haast. Maar hoe weten we dan dat deze brieven van Johannes zijn? Leg ze maar eens naast het vierde evangelie en vergelijk de stijl en woordkeus met elkaar. Let ook op de thema's en accenten die gelegd worden. Daarnaast voegen we ons ook in een oude traditie door deze drie brieven aan Johannes toe te schrijven. Voor de oude kerkvaders (Polycarpus, Papias) was het geen vraag wie de auteur was. Ongetwijfeld hadden ze daar zorgvuldig naar geïnformeerd bij mensen die Johannes nog hadden mee-gemaakt.

Het thema is duidelijk: Jezus' komst in ons vlees. Binnen dat thema vallen twee woordjes op: 'getuigen' en 'verkondigen' in respectievelijk vers 2 en 3. Wat Johannes aan de orde stelt binnen het thema raakt uiteindelijk niet alleen de leer, maar ook het leven: gehoorzaamheid en liefde.

Wat in het verleden is 'geschied' moet in het heden verkondigd worden. Daarvan moet worden getuigd. Het gaat om heilsfeiten. Daar hangt niet alleen de zaligheid van mensen van af, maar ook bestaan en voortbestaan van de Kerk. Doel van dat getuigen en verkondigen is om te komen tot gemeenschap. Niet alleen met allen die een even dierbaar geloof deelachtig zijn, maar ten diepste om gemeenschap met de Vader en de Zoon.

Getuigen en verkondigen zijn nooit vrijblijvend. Er wordt aangedrongen op geloof.

Getuigen is een echt 'Johanneswoord'. Het komt 33 maal voor in 'zijn' evangelie en tien keer in de brieven.

Uit de eerste hand

'Wat we met eigen oren gehoord, met eigen ogen gezien en eigenhandig getast hebben van het Woord des levens, verkondigen wij u.' Let op de climax, het crescendo in deze opsomming. Het heil is zelfs met handen te tasten. Johannes weet waar hij het over heeft, net als Simeon die het Kind in zijn armen mocht drukken (Luk. 2:28-30). Drie jaar lang trok Johannes intensief met Jezus op. Hij was getuige van de wonderen die Hij deed. Hij rustte in het Avondmaal aan Zijn borst. Hij was erbij toen Jezus aan het kruis stierf, waar Hij die ontzaglijke schuld van mij en anderen betaalde. Hij stond erbij toen Jezus Maria, Zijn moeder, aan zijn zorgen toevertrouwde. Hij was getuige van het lege graf en heeft de Heere op de Paasdag ontmoet als de opgestane Heiland, als de levende Kwitantie. Als het bewijs dat de schuld is betaald. Dat de rekening verffend is. Hij was erbij toen Jezus op de Hemelvaartsdag opgenomen werd in de heerlijkheid van de Vader.

En niet alleen 'ik'. Dat 'wij' van Johannes is niet een deftige meervoudsvorm. Er waren vele getuigen. Denk slechts aan de kring van de discipelen.

Wie denkt op dit punt niet onwillekeurig aan Johannes' woorden in het Evangelie (Joh. 1:14)? 'Het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond (en wij hebben Zijn heerlijkheid gezien, een heerlijkheid als van de Eniggeborene van de Vader, vol van genade en waarheid.' Hém verkondigen wij u! 'Het Woord des levens'. Het Woord van de Vader, van Hem Die woord houdt, Wiens beloften 'Ja en Amen' zijn in de Zoon.

Weerwerk

Waarom spant Johannes zich zo in om de historische werkelijkheid van Jezus aan te tonen? Dat Hij in ons vlees kwam? In deze wereld? Dat Hij onze nood en ellende op Zich nam? Werd daar soms aan getwijfeld? Ja, dat gebeurde ook toen al.

Er was een stroming die Jezus Christus liet vervluchtigen tot een idee. Het hoeft geen betoog hoezeer men zich daarmee verwijderde van het Evangelie. Ook vandaag zijn er heel wat mensen met ideeën over Jezus. Over Zijn persoon, lijden en sterven. De dwaalgeesten die Johannes bestrijdt, lieten zich leiden door filosofisch denken in plaats van door de feiten. Ze beschouwden die als fabels. Komen oud en nieuw ongelooft hier niet samen? Ondertussen legden zij wel springstof onder het fundament van de gemeente en van het persoonlijke geloof.

Natuurlijk wringt en botst dat aan alle kanten met het echte Evangelie en met de echte Jezus. Ze beriepen zich dan ook op alternatieve evangeliën, zoals dat van Thomas en van Judas. Geschriften waarin Jezus optreedt als 'geestelijk leraar', die verborgen kennis openbaart. Hij zou niet werkelijk gekruisigd zijn (volgens het evangelie van Basilides). Dat laatste werd een belangrijk thema in de islam.

'Zalig,' zegt Jezus, 'die aan Mij niet geërgerd wordt ...'

Hij is een voluit historisch Persoon, benadrukt Johannes. Hij is God, Hij was er vanaf het begin, maar Hij werd ook mens.

En zo heb ik Hem ontmoet en leren kennen.

Opmerkelijk is de overeenkomst met het begin van het vierde evangelie.

'In het begin was het Woord en het Woord was bij God en het Woord was God.' (Joh. 1:1) Wanneer Johannes ook in deze brief schrijft over 'het begin', lijkt het voor de hand te liggen dat hij bedoelt dat Jezus er altijd is geweest. 'In het Woord was het leven en het leven was het licht der mensen.' (Joh. 1:4)

In een lange tussenzin (vs. 2) – Johannes gebruikt graag dergelijke stijlelementen – zegt de apostel het nog maar eens: ‘... het Leven is geopenbaard’, onthuld, uit de doeken gedaan, aan het licht gebracht ... Adam verborg zich (Gen. 3:10), maar het Leven dat bij de Vader was, is geopenbaard. Zicht- en tastbaar lag Het in de kribbe van Bethlehem, hing Het aan het kruis, om op de derde dag op te staan uit het graf. Het is de daad die God bij Zijn woord voegt, dat Hij deze wereld zó heeft liefgehad dat Hij Zijn eigen Zoon gegeven heeft, opdat een ieder die in Hem gelooft niet verloren gaat (Joh. 3:16)!

Een ieder die in Hem gelooft, die Hem gelooft op Zijn woord, heeft gemeenschap met ons. En niet alleen met ons, maar ook met de Vader en de Zoon. Op geloven komt het aan. God geloven op Zijn woord. Amen zeggen op de apostolische prediking.

Geloof alleen!

Met het geloof valt of staat onze zaligheid. Uiteindelijk is dat het enige wat God van ons vraagt! Geen werken, geen inspanningen, maar geloof.

Geloven is niets anders dan ‘amen zeggen’ op het Evangelie. Erkennen dood en oordeel verdiend te hebben en te willen leven van die wonderlijke vrijspraak, die genade heet.

Geloven is meer dan dat je overtuigd bent van een aantal feiten. Echt geloof leidt tot gemeenschap hebben.

We zeggen weleens: ‘Als we elkaar niet meer kunnen vertrouwen, houdt alles op. Dan is er geen gemeenschappelijke basis meer. Dan is er geen gemeenschap meer. Dat geldt niet minder ten opzichte van God.

Christus is helemaal mens geworden opdat wij door Hem ook weer echt mens zouden worden. Een mens die weer leven kan in de gemeenschap met God.

Dat is leven: drinken uit de Levensbron. Leven als de rank aan de Wijnstok.

Wat wij 'leven' noemen, heet in de Bijbel 'dood'. Je kunt je springlevend wanen, terwijl God zegt dat je dood bent, geestelijk dood. Je leeft pas als je Christus kent. Johannes schrijft verderop: 'En dit is het getuigenis, namelijk dat God ons het eeuwige leven gegeven heeft; en dit leven is in Zijn Zoon. Die de Zoon heeft, die heeft het leven; die de Zoon van God niet heeft, heeft het leven níet.' (1,5:11-12)

Gemeenschap

Johannes pakt, na de tussenzin in vers 2, de draad van zijn betoog weer op. Het is God te doen om gemeenschap. Om gemeenschap met allen die een even dierbaar geloof hebben. Dat betekent ook 'gemeenschap hebben' met de Vader en de Zoon. Het woordje *koinonia* dat Johannes hier opschreef, wordt ook gebruikt voor de verhouding tussen bruid en bruidegom. Maar hier wordt de verhouding tussen God en mens bedoeld.

Hoe bestaat het? Gemeenschap tussen twee ongelijken? Omdat God het initiatief daartoe nam. Om stil van te worden. Nee, wij hoeven niet op te stijgen, God daalt neer. Nog steeds. Het Leven is naar de dood gekomen; de zaligheid naar de rampzaligen. Het lijkt wel een loflied. En dat is het ook. Het is de Heere om gemeenschap te doen. Dat is ook het doel van de prediking. De Heilige Geest werft een bruid voor Christus. En Hij brengt ons niet alleen bij de Zoon door Wie wij de vader kennen. Hij verbindt ons ook met andere kinderen van God. Soort zoekt soort. Er is herkenning over en weer, doordat we gemeenschap hebben door het geloof aan hetzelfde Woord, aan dezelfde Christus, maar ook is er gemeenschap in het lijden, in vertroosting en in de heerlijkheid die geopenbaard zal worden.

Houd vast aan het overgeleverde getuigenis, aan het apostolische Woord, en laat je door niets en niemand van de wijs brengen. Dat is het hoogtepunt in dit eerste gedeelte. Dan kan het niet anders of blijdschap is daar de vrucht van.

Blijdschap voor wie?

‘Opdat uw blijdschap vervuld worde’, lezen we in de meeste vertalingen. Er zijn echter ook enkele – eveneens betrouwbare – handschriften waarin staat: ‘Opdat onze blijdschap volkomen wordt.’ Beide mogelijkheden kunnen heel goed. In het Grieks is het verschil nihil, het gaat om slechts één letter.

Over ‘blijdschap’ zal Johannes nog vele keren schrijven. In de derde brief lezen we dat hij intens verblijd wordt als hij mag horen dat zijn geestelijke kinderen in de waarheid wandelen (2 Joh.:4; 3 Joh.:4). Welke gelovige ouder, opvoeder en ambtsdrager kent dat verlangen en de blijdschap over de verwerkelijking ervan niet?

Blijdschap als je vrucht mag zien op het uitgestrooide zaad.

‘Opdat mijn blijdschap en uw blijdschap vervuld worde ...’ Zoals Jezus ook beloofd heeft (Joh. 15:11; 17:13).

Waar ligt het begin van de blijdschap? Begint het er niet mee dat we geloven dat dit Evangelie ook voor ons is? Het Evangelie brengt ons de boodschap dat alles voor u, maar wel zonder u tot stand is gebracht. Dat er aan Gods kant geen enkele verandering meer geldt waardoor u niet zalig zou kunnen worden.

U staat bovendien niet als de tollenaar en de heiden tegenover de boodschap van Gods liefde en genade, maar als geroepene. Als opgenomen in het genadeverbond. Als genodigd tot de bruiloft van het Lam. Tot u en jou wordt gezegd: ‘Alle dingen zijn gereed. Kom ...’ (Matth. 22:4)

Blijdschap is een vrucht van het geloof. Vrucht van de gemeenschap met de Vader en de Zoon, maar ook van de gemeenschap

aan elkaar! Laten we ook dat niet vergeten. Juist in een tijd waarin het individualisme zijn triomfen viert.

Verlangen wij evenals de kamerling uit het boek Handelingen onze weg met blijdschap te reizen? Zoek uw blijdschap dan vooral niet buiten het Evangelie en buiten Jezus Christus. Houd het met Hem, met Hem alleen! Hij heeft meer dan eens beloofd: uw blijdschap zal volkomen zijn, mits we ons maar aan Hem houden en bij Hem blijven en met Hem wandelen in het licht.

Nog één ding, en ieder die het aangaat moet deze opmerking vooral niet naast zich neerleggen: Hij zoekt al zo lang de gemeenschap met u en met jou. Waar blijf je nou toch?

Tot slot. Johannes' woorden lijken de echo te zijn van wat Jezus vóór Hem gesproken heeft. In Johannes 3:11ev. lezen we: 'Voorwaar, voorwaar, zeg Ik u: Wij spreken over wat Wij weten en getuigen van wat Wij gezien hebben, en toch neemt u Onze getuigenis niet aan. (...) Niemand is opgevaren naar de hemel dan Hij Die uit de hemel is neergedaald, namelijk de Zoon des mensen, Die in de hemel is. En zoals Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, zo moet de Zoon des mensen verhoogd worden, opdat een ieder die in Hem gelooft, niet verloren gaat, maar eeuwig leven heeft.'

?

- 1 Vergelijk de brieven van Johannes met de andere brieven die wij kennen uit het Nieuwe Testament. Wat valt op?
- 2 Wie het klassiek bijbelse getuigenis aangaande Christus loslaat, zal ook anders over de zonde spreken. Ben je het daarmee eens?
- 3 In Johannes 4:36 gaat het over blijdschap. Wat wordt er bedoeld?

- 4 Er wordt wel gezegd: 'Waar God Zijn kerk bouwt, sticht de duivel zijn kapel.' Maak dat concreet.
- 5 Ga na wat in de Heidelbergse Catechismus staat onder Zondag 21, vraag en antwoord 54. Maakt dat ons verkondigen en getuigen niet volstrekt overbodig?
- 6 Zoek Filippenzen 2:5-11 op. Waarom is dit een onderstreping van het betoog van Johannes?
- 7 Waarom is het begin van Johannes' brief al gelijk 'contrasterend en confronterend'?
- 8 Ketterijen zijn er ook nu nog volop. 'Onkunde, onverschilligheid en ongeïnteresseerdheid slikken velen voor zoete koek.' Geef je mening.
- 9 Zijn wij de felle taal, de donderpreken waarmee profeten en apostelen zich verweren tegen ketterijen, ontwend? Oordelen wij milder? Relativeren we meer?
- 10 Staat Johannes symbool voor de zuivere protestant: absoluut zijn en principes bewaren zonder in te leveren op de liefde?